

Місце прокуратури в правовому вихованні населення. (Історія і сучасність.)

Після проголошення Україною незалежності значної актуальності набуло питання визначення механізму вироблення та реалізації державної політики по зміцненню законності та боротьбі зі злочинністю.

Всім відомо, що злочинність, в тому числі і організована, зростає, а законність із року в рік погіршується тому, що керівники різних рівнів навмисно ухиляються від виконання законів і вважають, що демократія, яка тільки народжується в державі, це всюдозволеність. Але ще давні зазначали, що закон не може бути законом, якщо за ним немає сили, яка могла б примусити виконувати його. Чим гірше суспільство дотримується законів, тим більше негативних явищ в країні. Недарма ж італійський мислитель Савонарола ще в середині XV століття зазначав, що немає більш шкідливої тварини, ніж людина, яка не дотримується законів.

У нашій суверенній Україні важливішим принципом політичної системи є законність і правопорядок, які повинні забезпечити успішне просунення суспільства до побудови незалежної демократичної правової держави, де в першу чергу повинні формуватися у населення неприпустимість до порушень законів і вчинення злочинів. Аналіз стану законності в суспільстві свідчить про те, що сама її суть полягає у суворому і неуклінному виконанні законів усіма органами держави, посадовими особами і громадянами, це і виховує поведінку людей необхідну для будівництва нової незалежної України. Законність в Україні стоїть на варті інтересів і прав громадян, і гарантується Конституцією, а тому є важливим елементом демократії. Необхідно робити все, щоб забезпечити виконання законів, покращити правове виховання громадян.

Повага до закону повинна стати переконанням кожної людини, в тому числі і посадових осіб. Любі спроби обійти закон необхідно суворо перетинати.

В Україні основним контролюючим органом, який здійснює нагляд за дотриманням законів як в організаціях і їх керівниками, так і всіма громадянами, є прокуратура, яка представляє собою найскладніший механізм, кожна з деталей якого складають динамічну систему, що в кінцевому рахунку, проходячи крізь долі людські, забезпечує суверенність на основі дотримання законів. Отже, щоб навчити людей любити справедливість, треба показати їм результати несправедливості і таким чином навчити шанувати закон. Найголовніше – навчити людей думати, формувати їх вміння глибоко вникати в суть проблеми, яка стосується знань і застосувань законів, аналізувати та порівнювати і робити об'єктивні правильні висновки.

Тому органи прокуратури повинні посилити правову пропаганду по роз'ясненню законів, направлених на збереження державного та кооперативного майна, захисту прав та інтересів громадян, боротьбу с корупцією та хабарництвом і ін. Вести цю роботу щоденно, використовуючи матеріали прокурорських перевірок, по наслідкам прокурори оперативно повинні реагувати на порушення законності і добиватися їх фактичного усунення, а винних притягати до відповідальності.¹ Свою роботу необхідно оприлюднювати активно використовувати засоби масової інформації, особливо місцеве радіо, телебачення, пресу, а також збори трудових колективів. Це дає можливість досягти високої результативності по боротьбі з організованою злочинністю, корупцією, хабарництвом, розкраданням народного майна та ін.

Працюючи на посаді прокурора Сумської області, автор статті провів міні опитування 400 громадян по питанню їх правового виховання, які представляли інтерес для роботи органів прокуратури. В ході опитування передбачалося виявити:

- з якою метою читачі ознайомлюються з публікаціями прокуратури з правової тематики ;

¹ Руденко М. Становлення прокуратури в Україні. Аспекти минулого і сучасність./Віче.-№4.-К..1978.С.56-61.

- назва публікації, яка визвала найбільший інтерес у читачів;
- які публікації на правову тематику їх цікавлять;
- проблеми в суспільстві, які вимагають пропагандистського впливу.

По наслідкам аналізу отриманої інформації вдалося встановити, що основна маса читачів (64,8%) ознайомлюється з публікаціями тому, що вони допомагають їм розібратися в конкретних життєвих ситуаціях, суперечних питаннях, краще впізнати свої права та обов'язки і ліквідувати їх правову безграмотність.

Простежується залежність між прагненням краще знати свої права і обов'язки з віком, а саме: у осіб до 40 років інтерес до цих питань збільшується, а після зменшується. Вказану мету з ознайомленням правових матеріалів переслідують 43% читачів віком до 19 років, 64,5% - віком 20-24 років, 71,5% - віком 25-30 років, 72,0% - 31-39 років, 70,3% - 40-49 років, 64,5% - віком 50-59 років, 49,9% - старше 60 років.

Краще хочуть взнати свої права і обов'язки особи з середньою освітою (65,9%), робочі (75,3%), інженерно-технічні працівники (70,4%), працівники сільського господарства (70,6%), пенсіонери (27,8%), учні шкіл і студенти вищих навчальних закладів (43,4%).

Але головним в діяльності прокуратури є те, що вона виявляє порушників законів і притягає їх до відповідальності і цим питанням цікавляться громадяни старшого віку (51,6% - 50-59 років, 57,2% - старше 60 років). Можна провести залежність між віком громадян та їх зацікавленістю законодавством. З збільшенням віку громадян росте зацікавленість новим законодавством. Всього 7,4% віком до 19 років; 16,4% - віком 20-24%, 22,9% - віком 25-29 років і 46% - віком старше 60 років. Молоді подобаються публікації про результати загальних оглядових перевірок детективного жанру. Так особи з середньою освітою складають 33,5%, а з вищою 59,5%. Слід відмітити, що 16,5% опитуваних проявляють до публікацій працівників прокуратури професійний інтерес, використовуючи надані відомості в правовій пропаганді. Відмітимо,

що близько 14% опитуваної молоді вважають, що правові повідомлення можуть допомогти їм вступити до вузу або влаштуватися на роботу в правоохоронні органи. Майже 75% опитуваних цікавлять судові нариси з наведенням прикладів, майже 53,8% проявляють активний інтерес до публікацій з питань зміцнення законності, боротьбі з корупцією, розкраданням, хабарами. Значна частина читачів проявляла інтерес до рубрики ”питали-відповідаємо “. Звертає на себе увагу , що, чим більше вік людини, тим підвищується їх зацікавленість до порушень законності(74,2% - 50-59 років). Великою популярністю користуються у читачів статті і нариси на правові теми(40,2%). Цікаві наслідки були отриманні після опитування читачів, які цікавляться статтями на теми виховання. Чим вище освіта, тим значніший інтерес до вказаної проблеми (33,8 – з неповною середньою, 40,6% - середньою і 42,3 – з вищою освітою).

Характерно, що працівники народної освіти, які в силу службового положення займаються вихованням підлітків,(показник зацікавленості до статей прокуратури – 58,6 %). Слід відмітити , що юридичні нариси читають усі. Але звертає на себе увагу та обставина, що учні та студенти рідко пропонують надавати більше інформації про порушення законності (біля 28,3%).

Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне в навчальних закладах на кожному факультеті створити групи пропагандистів права і куточки правових знань. Завдання правового всеобучу, стосовно до студентської молоді, повинно вирішуватися у двох напрямках, а саме: підвищення рівня викладання правових дисциплін і подальше удосконалення форм і методів за межами навчального процесу правової виховної діяльності, поліпшення правової і методичної підготовки викладачів права, а також керівників навчальних вузів. На не юридичних факультетах необхідно організувати лекції, наукові студентські гуртки з права, на яких можна практикувати підготовку рефератів і проведення наукових досліджень з правових питань та факультативні заняття, на яких можна проводити семінари і колоквиуми.

З метою більш активної боротьби з негативними проявами прокуратури області треба як і раніше проводити роботу направлену на зміцнення законності, як за рахунок загального нагляду, так і використовувати засоби масової інформації, які роз'яснюють закони України, наслідки загально-наглядових перевірок, чим виховують у громадян повагу до закону і права. Прокуратура з моменту свого заснування, тобто з 27 січня 1722 року ще за часів Петра I, стояла на варті закону, не втручалась в політичну оцінку своїх дій. Характерно, що і Радянська влада забороняла це робити. В документах того часу прямо вказувалося, що: “Прокуратура зобов’язана охороняти законність в тому значенні, щоб при запровадженні в життя тих чи інших постанов Радянської влади, вона повинна стежити за їх застосуванням, а не виходити з того на скільки вони доцільні. Це не справа прокуратури.”² Воно і зрозуміло. Сьогодні діють “Перехідні положення” Конституції України, які передбачають, що прокуратура продовжує виконувати загально-наглядову функцію і здійснює прокурорський нагляд за виконанням законів, виступає однією із правових гарантів непорушності закріпленого Конституцією України загально - політичного устрою в Україні, забезпечують права і свободи громадян.³

**Декан юридичного
факультету УАБС**

В.В.Сухонос

Сухонос, В.В. Місце прокуратури в правовому вихованні населення (історія і сучасність) / В.В. Сухонос // Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції, 30 листопада 2000 р. - Харків: ХНУВС. - 2001. - С. 167-170.

² ЦДАОР, Ф8, д8862, л.30

³ Грошовий Ю, Марочкін М.Прокурорський нагляд в Україні, Донецьк, 1997. С. 5-51.